CANLLAW I ATHRAWON:

Dewis neu Gyflwyno Ffynonellau

CANOLFAN GENEDLAETHOL ADDYSG GREFYDDOL CYMRU
NATIONAL CENTRE OF RELIGIOUS EDUCATION FOR WALES

Canolfan Genedlaethol Addysg Grefyddol Cymru

PRIFYSGOL BANGOR UNIVERSITY

Y Dasg

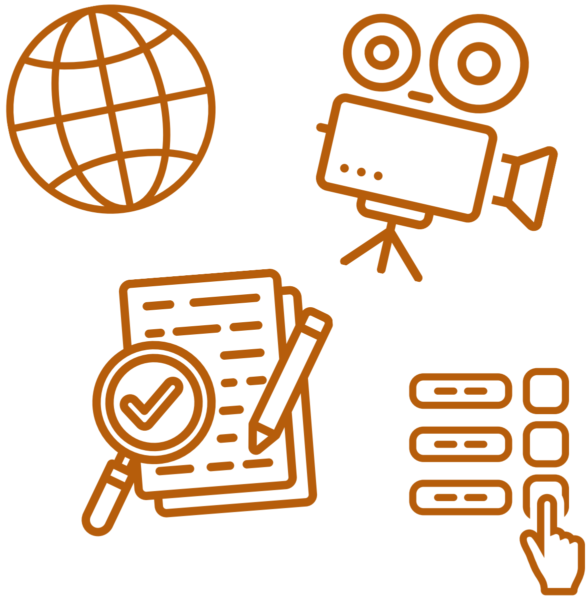

GOFYNNIR I DDYSGWYR:

01 Dewiswch neu gynhyrchwch ffynonellau priodol (e.e. ffynonellau ar-lein, arolwg, cyfweliadau, rhaglenni dogfen, data cyfrifiad, pleidlais barn) yn seiliedig ar y datganiad a roddir.

02 Esboniwch pam y dewiswyd pob ffynhonnell, gan egluro sut mae'n cefnogi dealltwriaeth o safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol.

Mae hyn yn gofyn i ddysgwyr werthuso gwybodaeth, meddwl yn feirniadol am hygrededd a safbwynt, a chyfiawnhau eu dewis yn glir.

Y Sgiliau Craidd i'w Haddysgu

01 **DEALL GWAHANOL FATHAU O FFYNONELLAU**

Cydnabod pa fathau o dystiolaeth sydd, a beth y gallant ei ddangos.

02 **DETHOL**

Dewis y ffynhonnell fwyaf perthnasol a defnyddiol ar gyfer y datganiad penodol.

03 **GWERTHUSIAD**

Esbonio pam bod ffynhonnell yn ddefnyddiol (e.e. dibynadwyedd, persbectif, profiad byw)

04 **CYDBWYSO SAFBWYNTIAU**

Sicrhau bod llais crefyddol ac anghrefyddol yn cael eu cynrychioli'n deg.

05 **CYFIAWNHAD**

Rhoi rhesymau clir am bob dewis, nid dim ond disgrifio'r ffynhonnell.

Syniadau Addysgu Cam-wrth-Gam

1 Deall Mathau o Ffynonellau

- **Esboniad:** Mae angen i ddysgwyr wybod y gwahaniaeth rhwng data ffeithiol, ffynonellau sy'n seiliedig ar farn, a phrofiad byw.
- **Syniad Dysgu:**
  - Creu "dewislen ffynhonnell" ar y bwrdd gydag enghreifftiau: erthygl ar-lein, arolwg, cyfweliad, data cyfrifiad, arolwg barn, gwaith dogfennol.
  - Gofynnwch i'r myfyrwyr: "Pa fath o wybodaeth mae hyn yn ei roi?" a "Beth allai fod ar goll?"
  - Estyniad: Trafodwch sut y gallai pob un fod yn rhagfarnllyd neu'n gyfyngedig.

2 Cysylltu Ffynonellau â'r Datganiad

- **Esboniad:** Os yw ffynonellau'n cysylltu'n glir â'r datganiad penodol yn unig a gaiff ei asesu.
- **Syniad Dysgu:**
  - Darparwch ddatganiad (e.e. "Mae crefydd yn fwy niweidiol nag yn gynorthwyol yn nghyd-destun y byd heddiw").
  - Rhowch i ddysgwyr 6-8 ffynhonnell wahanol (e.e. erthygl Ddyneiddiol, arolwg Eglwys yng Nghymru, cyfrifiad llywodraeth, clip dogfen).
  - Mae dysgwyr yn dosbarthu'r ffynonellau'n "berthnasol" a "ddim yn uniongyrchol berthnasol".
  - Estyniad: Rhowch raddfa pwysigrwydd, pa ffynonellau fyddai fwyaf defnyddiol, ac esboniwch pam.

3 Yn Ystyried Dibynadwyedd

- **Esboniad:** Mae angen i ddysgwyr ddysgu bod rhai ffynonellau yn fwy dibynadwy nag eraill.
- **Syniad Dysgu:**
  - Cyflwynwch dair ffynhonnell am yr un mater (e.e. maddau a Christnogaeth):
    - Dogfen addysgiadol swyddogol yr Eglwys.
    - Postiad blog gan ysgolhaig Cristnogol ifanc.
    - Clip dogfen BBC.
  - Gofynnwch: Pa un sy'n fwyaf ddibynadwy? Pa un sy'n ychwanegu mewnwelediad personol? Pa un allai fod yn rhagfarnllyd?
  - Cyflwynwch allweddair: dibynadwy, rhagfarnllyd, safbwyntiol, profiad byw.

Syniadau Addysgu Cam-wrth-Gam

4 Cydbwyso Persbectifau Crefyddol ac Anghrefyddol

- **Esboniad:** Rhaid i ddysgwyr gynnwys y ddwy ochr, yn hytrach na chanolbwyntio ar grefydd yn unig.
- **Syniad Addysgu:**
  - Darparwch grid gyda dwy golofn: Crefyddol / Anghrefyddol.
  - Rhaid i'r dysgwyr ddewis un ffynhonnell ar gyfer pob ochr.
  - Enghraifft: Pwnc erthygliad –
    - Crefyddol: Cyfweliad â phâr priod Catholig.
    - Anghrefyddol: Erthygl gan Gymdeithas Ddyneiddiaeth Prydain.
  - Trafodwch sut y gallai'r ddwy ffynhonnell ategu neu herio ei gilydd.

5 Dadlau Dewisiadau Ffynonellau

- **Esboniad:** Yn aml, mae dysgwyr yn tueddu i fodloni ar ateb megis "Defnyddiom y ffynhonnell hon oherwydd ei bod hi'n ymwneud â Christnogaeth". Mae angen iddynt roi rhesymau datblygedig sy'n gysylltiedig â'r pwyntiau bwled (eglurder, dibynadwyedd, persbectif, tuedd ragfarnllyd a phrofiad byw).
- **Syniad Addysgu:**
  - Model posib o "achos gwan vs achos cryf":
    - Gwan: "Dewisiais y ddogfen hon oherwydd ei bod yn ddiddorol."
    - Cryf: "Dewisiais y ddogfen hon oherwydd ei bod yn darparu tystiolaeth o brofiad byw, gan ddangos sut mae Cristnogion go iawn yn arfer maddeuant, sy'n helpu i gytbwys dysgeidiaethau cyffredinol."
  - Dechrau brawddegau:
    - "Mae'r ffynhonnell hon yn darparu gwybodaeth eglur oherwydd..."
    - "Mae hyn yn helpu i leihau rhagfarn gan fod..."
    - "Mae hyn yn rhoi persbectif gwahanol trwy..."

6 Tasg Ymarfer: Grid Cyfiawnhau Ffynhonnell

- **Esboniad:** Mae tasgau strwythuredig yn helpu dysgwyr i ymarfer y sgil cyn gwaith cwrs 'agored'.
- **Syniad Addysgu:**
  - Rhowch i'r dysgwyr 4-5 ffynhonnell bosibl sydd wedi'u cysylltu â datganiad.
  - Darparwch grid gyda thri cholofn: Ffynhonnell / Pam mae'n ddefnyddiol? / Pa bwynt bwled mae'n gysylltiedig ag ef.
  - Mae'r dysgwyr yn cwblhau'r grid, gan sicrhau eu bod wedi ymdrin ag o leiaf dri rheswm gwahanol (e.e. dibynadwyedd, persbectif, profiad byw).

Syniadau Addysgu Cam-wrth-Gam

7 Ysgrifennu'r Esboniad

- **Esboniad:** Mae angen i ddysgwyr droi nodiadau yn frawddegau sy'n effeithiol i'r arholwr.
- **Syniad Addysgu:**
  - Modelwch esboniad ysgrifenedig byr:
    - "Dewisais Gyfrifiad 2021 y DU oherwydd ei fod yn darparu tystiolaeth ystadegol glir am ymgysylltu crefyddol yn y gymdeithas. Mae hyn yn helpu i leihau rhagfarn oherwydd casglwyd y data gan y llywodraeth ac mae'n gynrychioliadol o'r genedl gyfan."
  - Mae dysgwyr yn ymarfer ysgrifennu un esboniad bob un, ac yna'n cyfnewid â phartner i wirio a yw'r rhesymeg yn glir.

Gweithgareddau Estyn/Herio

- **Chwilio am Ragfarn:** Rhowch ddwy ffynhonnell gyferbyniol i'r dysgwyr (er enghraifft, Richard Dawkins vs Esgob Catholig). Gofynnwch iddynt adnabod rhagfarn a chynnig ffynhonnell sy'n creu cydbwysedd.
- **Creu Ffynhonnell:** Gofynnwch i'r dysgwyr ddylunio eu cwestiwn arolygu eu hunain i'w cyd-ddysgwyr ar fater crefyddol, ac yna, trafodwch y ddealltwriaeth y byddai'r "ffynhonnell a gynhyrchwyd" hon yn ei hychwanegu o'i gymharu â dogfennau swyddogol.
- **Cymharu Esboniadau:** Rhowch ddau esboniad model i'r myfyrwyr a gofynnwch: pa un sydd yn gryfach, a pham?

Athrawon, cofiwch:

- Annog amrywiaeth: mae arholwyr yn hoffi gweld gwahanol fathau o ffynonellau (ystadegol, profiad byw, addysg swyddogol).
- Annog dysgwyr i egluro, nid disgrifio – mae'r "pam" yn bwysicach na'r "beth".
- Parhau i bwysleisio cydbwysedd rhwng safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol.
- Adeiladu'r sgiliau hyn yn raddol gyda gweithgareddau ymarfer byr cyn disgwyl atebion gwaith cwrs llawn.